

Ο Παναγιώτης Ι. Χατζής Καθηγητής – Φροντιστής Υποψηφίων Νομικής Φιλοσοφικής- Θεολογικής, Παντείου & Παιδ. Ακαδημίας

Έρευνα: Δημήτρης Συμεωνίδης JP, Δημοσιογράφος /Ανταποκριτής Ε.Σ.Ε.Μ.Ε. (Ένωση Συντακτών Ευρωπαϊκών Μέσων Ενημέρωσης)

Μέρος Α'

Ο θειότερος των ερώτων είναι ή στοργή προς τήν μητέρα' άς αγαπήσωμεν τήν Ελλάδα.
Σ. Βασιλειάδης

Κλείσε μέσ' τήν ψυχή σου τήν Έλλάδα
καί θά αισθανθής κάθε είδους μεγαλείον.
Βύρων

Ω Έλλάς τιμημένη μέ τούς τάφους τῶν ἀνδρείων ὧ τῆς δόξης, σύ μνημεῖον καί τῆς ἐλευθερίας [μητέρα τ' ὄνομά σου στούς αἰῶνας ἀντηχεῖ πέρα ὡς πέρα τί σου μένει ὅμως τώρα ἀπ' τά ἀρχαῖα, ἀρχαῖα μεγαλεία, μεγαλεία;
Βύρων

Πᾶς λαός εἶναι ὑπερήφανος διά τήν πνευματικήν του κτῆσιν. Ἄλλά ἡ Ἑλληνική φυλή ἴσταται ὑψηλότερον πάσης ἄλλης, διότι ἔχει τοῦτο τό προσόν ὅτι οὐδέποτε ἔπαυσε νά εἶναι μήτηρ παντός πολιτισμοῦ.
Βιλαμόβιτς

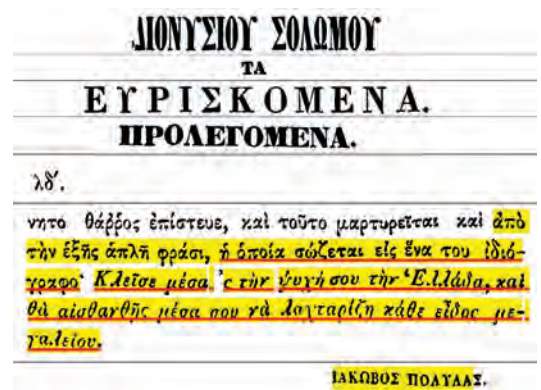
Οἱ Ἕλληνες ἀνεκάθεν ὑπῆρξαν φιλελεύθεροι καί ἐλευθερωταί, οὐδέποτε κατακτηταί.
Βιλαμόβιτς

Ο κύριος Παναγιώτης Χατζής με το βιβλίο που εξέδωσε το 1951 με τίτλο «Γνωμικά Μεγάλων Ανδρών» στην σελίδα 30 μας λέει ότι το πιο πάνω γνωμικόν ανήκει στον Λόρδο Βύρωνα
« Κλείσε μες' την ψυχή σου τήν Έλλάδα καί θά αισθανθής κάθε είδους μεγαλείον»
Βύρων

Ο κύριος αυτός παραπληροφορεί τους μαθητές εν αγνοία του μάλλον. Δεν θέλω να πιστέψω ότι το έκανε εν γνώσει του. Που το βρήκε ότι είναι του Λόρδου Βύρωνα αυτό είναι το ερώτημα μπορεί κάποιος να

μας δια φωτίσει;
Το γνωμικό αυτό ανήκει στον εθνικό μας ποιητή Διονύσιο Σολωμό. Και μάλιστα το πρωτότυπο είναι στην Ιταλική Γλώσσα. Έχουμε το παρακάτω κείμενο
Ο Διονύσιος Σολωμός έγραψε “Κλείσε στην ψυχή σου την Ελλάδα” (χωρίς “o altra cosa”) όμως ο Γιάννης Η. Χάρης ξέχασε να κάνει “Ασκήσεις Μνήμης”...
Στο φύλλο 25-26-27 Οκτωβρίου 2013 της «Εφημερίδας των Συντακτών» και στα πλαίσια της στήλης «Ασκήσεις Μνήμης», δημοσιεύτηκε ένα κείμενο του επιφυλλιδογράφου Γιάννη Η. Χάρη, το δεύτερο μέρος του οποίου είχε τίτλο «2. Εξαπάτησ. Από πρόθεση;» Θέμα του κειμένου, η περίφημη φράση του Διονυσίου Σολωμού[1], «Κλείσε μέσα στην ψυχή σου την Ελλάδα κ.λπ.», η οποία για πρώτη φορά μας παραδόθηκε ως εξής:

Τεκμήριο Α' - Ο στοχασμός του Διονυσίου Σολωμού όπως πρωτοπαρουσιάστηκε στα 1859 από τον Ιάκωβο Πολυλά:

(Πολυλάς Ιάκωβος, «Διονυσίου Σολωμού, Τα Ευρισκόμενα», τυπ. «Ερμής» Αντωνίου Τερζάκη, Εν Κερκύρα 1859, σελ. λδ')

Πρόκειται για έναν πασίγνωστο στοχασμό, για τον οποίο όμως κάποια στιγμή δημιουργήθηκαν ερωτηματικά για το αν διατυπώθηκε πράγματι έτσι, ή αν τον παρακάραξε ο Πολυλάς.

Θα δούμε τα ζητήματα αυτά αναλυτικά, στη συνέχεια. Αυτό όμως που μας έκανε εντύπωση, είναι το ειρωνικό κείμενο του Γιάννη Η. Χάρη, για τον οποίο διαπιστώσαμε ότι δεν είναι η πρώτη φορά που διαφημίζει από τη στήλη του τις ιδεολογικές του εμμονές, και μάλιστα με ύφος προκλητικό. Όπως φαίνεται, για τον Γιάννη Η. Χάρη, η θέα μιας ελληνικής σημαίας ή κάποιας αναφοράς σε ελληνικό έθνος και πατρίδα, είναι αρκετά για να του προκαλέσουν ιδεολογικούς κολικούς και να αρχίσει το υβρεολόγιο για «πατριδοκάπηλους», «πατριδολόγους» και άλλα παρόμοια.

Το χειρότερο όμως είναι αυτό που καταλάβαμε μετά από μια σύντομη έρευνα στη βιβλιογραφία: ο Γιάννης Η. Χάρης, προφανώς εξαιτίας της ιδεολογικής του εμμονής, φτάνει στο σημείο να λογοκρίνει τον Σολωμό και να πει μισές αλήθειες στους αναγνώστες του. Διότι, το γεγονός ότι ο Σολωμός αποτελεί «και φαινόμενο παγκόσμιας αξίας μεταξύ των μεγάλων ανδρών της Τέχνης» αλλά και έναν «πολύ μεγάλον έλληνα ποιητή και δικαιοματικά εθνικόν ποιητή»[2], δεν αρέσει

στον Γιάννη Η. Χάρη.

Ειδικά το δεύτερο...

Έτσι, ανακαλύψαμε ότι φιμώνει επιλεκτικά τη στοχαστική έκφραση του Σολωμού, και από δύο διαφορετικές, αυθεντικές διατυπώσεις του στοχασμού εκείνου που μας παρέδωσε ο Πολυλάς, οι οποίες καταγράφηκαν από τον ποιητή με απόσταση 10 έως 15 ολόκληρων χρόνων η μία από την άλλη, αποφασίζει να εξαφανίσει αυτήν που δεν ταιριάζει με την ιδεολογία του. Και αυτή τη νοθεία της προσωπικότητας του Σολωμού την διαπράττει ο Γιάννης Η. Χάρης με μια απίστευτη ευκολία, δήθεν στο όνομα της αποκατάστασης της αλήθειας...

Η διαμάχη για το περίφημο «o altra cosa» (= «ή κάτι άλλο»)

Όπως γνωρίζουμε λοιπόν, ο εν λόγω στοχασμός είναι από τους πιο γνωστούς που έγραψε ο Διονύσιος Σολωμός. Με τη μορφή, «Κλείσε μέσα στην ψυχή σου την Ελλάδα, και θα αισθανθής μέσα σου να λαχταρίζη κάθε είδος μεγαλείου», μας τον έκανε γνωστό ο Ιάκωβος Πολυλάς, ο οποίος, όπως είδαμε, τεκμηρίωσε την παράθεση γράφοντας κατά λέξη ότι αυτή η φράση «σώζεται εις ένα του [Σολωμού] ιδιόγραφο».

Ο στοχασμός αυτός έμεινε έτσι γνωστός για γενιές ολόκληρες, μέχρι που στα 1926 ο Κώστας Καιροφύλας[3] βρήκε στα χειρόγραφα του Διονυσίου Σολωμού τον στοχασμό, αυτόγραφο και διατυπωμένο στα ιταλικά, με μια πολύ ουσιαστική παραλλαγή: «Chiudi nella tua anima la Grecia (o altra cosa), ti sentirai fremere per entro ogni genere di grandezza, e sarai felice», που σημαίνει:

«Κλείσε στην ψυχή σου την Ελλάδα (ή άλλο πράγμα[4] // ή κάτι άλλο[5] // ή ό,τι άλλο[6] // ή άλλη υπόθεση[7] // ή άλλη Αξία[8]), θα αισθανθείς μέσα σου να λαχταρίζη κάθε είδος μεγαλείου και θα είσαι ευτυχισμένος».

Όπως ήταν αναμενόμενο, η ανακάλυψη του χειρογράφου ξεσπάωσε θύελλα συζητήσεων και ο Ιάκωβος Πολυλάς κατηγορήθηκε από τον Καιροφύλα ότι «δεν εσεβάστηκε τα πρωτότυπα»[9], ενώ ο Κώστας Βάρναλης, εμφορούμενος και από διεθνιστικό πνεύμα «έχοντας ασπαστεί το Μαρξισμό»[10], κατηγορήσε τον Πολυλά ότι «εθνικοποίησε τον περίφημο στοχασμό»[11].

Πράγματι, ακόμα και ο Γεράσιμος Σπαταλάς, ο οποίος υποστήριξε με σθένος τον Πολυλά στην επίθεση που δέχτηκε από τον Καιροφύλα, παραδέχτηκε για την επίμαχη φράση ότι «με τον περιορισμό που της έκαμε [ο Πολυλάς], της εθόλωσε κάπως και την καθαρότητα. Γιατί [...] φαίνεται σα να μιλή ο Σολωμός με απόλυτο δογματισμό για το ιδανικό της Ελλάδας, ενώ ο ποιητής δεν εκφράζει παρά την ατομική του λατρεία»[12]. Τότε βεβαίως, στα 1927, δεν είχαν έρθει ακόμα στο φως όλα τα χειρόγραφα του Σολωμού που θα δικαίωναν οριστικά τον Ιάκωβο Πολυλά.

Η συνέχεια την άλλη Παρασκευή

Όπως ήταν αναμενόμενο, η ανακάλυψη του χειρογράφου ξεσπάσε θύελλα συζητήσεων και ο Ιάκωβος Πολυλάς κατηγορήθηκε από τον Καιροφύλα ότι «δεν εσεβάστηκε τα πρωτότυπα»

